

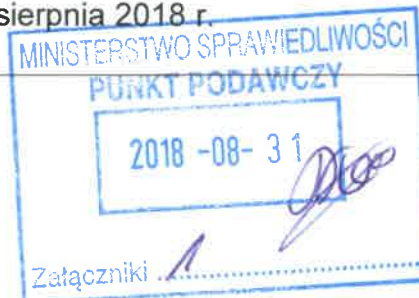

STOWARZYSZENIE NOTARIUSZY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Zarząd Główny: 01-793 Warszawa; ul. Ludwika Rydygiera 17 lok. U01;
Tel/fax. 22 827-13-45; 22 827-01-94 • www.rejent.com.pl • e-mail: snrp@rejent.com.pl
KRS - 0000113857 • NIP 751-100-39-25 • REGON 630322724

L.dz. 270 / 2018

Warszawa, dnia 30 sierpnia 2018 r.

Szanowna Pani

Aneta Jakubiak – Mirończuk

Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich
w Ministerstwie Sprawiedliwości

Al. Ujazdowskie 11; 00-950 Warszawa

Dot. pisma: DSF-I-4671-3/17/32;180725-00871

Szanowne Państwo Dyrektor,

Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej, w ramach konsultacji społecznych, zgodnie z przepisem art. 7 ust. 4 ustawy z 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz.U. z 2012 r. poz. 392, ze zm.), art. 38 ustawy z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz.U. z 2013 r. poz. 742, ze zm.) oraz postanowieniami uchwały nr 190 z dnia 29.10.2013 r. - Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. poz.979 z późn. zm.) przesyła uwagi do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o notariacie oraz Prawo konsularne z dnia 15 czerwca 2018 roku (numer z wykazu prac Rady Ministrów UD268).

W załączeniu odpis Uchwały nr 63/VIII/2018 z dnia 30 sierpnia 2018 r.

W imieniu Zarządu Głównego

Barbara Bąbka

Sekretarz Stowarzyszenia

Anna Danko – Roesler

Prezes Stowarzyszenia

Uchwała Nr 63 /VIII/2018
Zarządu Głównego Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej
podjęta drogą obiegową w dniu 30.08.2018 r.

w sprawie zaopiniowania projektu ustawy
o zmianie ustawy – Prawo o notariacie oraz ustawy – Prawo konsularne

§ 1

Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy RP **postanawia** zgłosić poniższe uwagi do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o notariacie oraz Prawo konsularne z dnia 15 czerwca 2018 roku (numer z wykazu prac Rady Ministrów UD268) – zwanego dalej „Projektem”.

1. Uwagi ogólne

Projekt jest w ogromnej części tożsamy z jego poprzednio opiniowaną przez Stowarzyszenie wersją z dnia 5 grudnia 2017 roku. Dokonane w nim zmiany, dotyczą kwestii o znaczeniu drugorzędym z punktu widzenia praktyki, dlatego podniesione przez Stowarzyszenie uwagi do pierwotnej wersji projektu (uchwała Nr 24/III/2108 ZG SNRP z dnia 01.03.2018 roku) pozostają w ogromnej większości nadal aktualne. Należy przy tym odnotować, że część wprowadzonych zmian należy ocenić zdecydowanie pozytywnie, a mianowicie:

- 1) wydłużenie *vacatio legis* planowanych zmian z 15 (piętnastu) do 24 (dwudziestu czterech) miesięcy;
- 2) uwzględnienie postulatów Stowarzyszenia, dotyczących uregulowania statusu aktów notarialnych sporządzonych w Państwowych Biurach Notarialnych (niestety w Projekcie nadal brak odniesienia się do aktów starszych tj. powstałych w latach 1918-1939 oraz 1944-1951);
- 3) wprowadzenie regulacji dotyczących aktów notarialnych sporządzanych przez konsulów; co warto zauważyć, akty te mają być przekazywane bezpośrednio archiwom państwowym. Przyjęcie takiego rozwiązania byłoby doskonałym pomysłem, jeśli chodzi o pozostałe akty notarialne. Zapewne wówczas archiwa państwowe byłyby w stanie określić, z jakimi kosztami wiązałoby się przejęcie aktów notarialnych do archiwów państwowych. Warto bowiem zauważyć, że archiwa izb notarialnych musiałyby spełniać te same standardy jakościowe,

jeśli chodzi o przechowywanie zgromadzonych w nich dokumentów, a zatem koszty stworzenia stosownych warunków do archiwizacji byłyby analogiczne.

Niezmienione pozostają jednak założenia konstrukcyjne projektu, sprowadzające się do:

- 1) przekazania samorządowi notarialnemu znaczących obowiązków o charakterze administracyjnym, bez zapewnienia jakichkolwiek, kosztochłonnych, źródeł ich finansowania;
- 2) zastąpienie archiwizacji aktów w dwóch miejscach (kancelaria notarialna i sąd), archiwizacją w trzech miejscach (kancelaria notarialna, archiwum izby notarialnej, archiwum państwowe);
- 3) zastąpienie problemu pozornego, jakim jest wydawanie wypisów aktów notarialnych przez sądy (Projektodawca nie zebrał, a przynajmniej nie podał, ile wypisów aktów notarialnych wydawanych jest rocznie przez sądy) problemami realnymi, jakimi są:
 - a) wydawanie wypisów aktów notarialnych przez notariuszy wyznaczonych przez radę izby notarialnej – trudne z przyczyn formalno-technicznych przy dokonywaniu czynności notarialnej wydania wypisu poza kancelarią notarialną,
 - b) wydawanie wypisów aktów notarialnych przez archiwa państwowe – co jest nieuzasadnione merytorycznie, albowiem odpisy dokumentów wydawane przez archiwa państwowe nie będą miały mocy wypisów aktów notarialnych jako dokumentów urzędowych),
- 4) Zablokowanie możliwości przekazywania dalszych aktów notarialnych sądom, w okresie *vacatio legis* projektu ustawy, co oznacza w praktyce wydłużenie do 12 lat okresu przechowywania aktów notarialnych w kancelariach oraz przekazywanie akt kancelarii zamykanych specjalnie wyznaczonym przez izby notariuszom.

2. Uwagi do danych statystycznych przekazanych z Projektem

Wraz z Projektem, Projektodawca przekazał dane statystyczne w zakresie ilości przechowywanej w sądach powszechnych dokumentacji notarialnej w metrach sześciennych. Należy zauważyć, że standardową jednostką miary archiwizowanej dokumentacji są metry bieżące a nie metry sześciennie. Jednakże nie samo przyjęcie niewłaściwej jednostki miary budzi w tym wypadku zdziwienie, ale przesłane dane,

które są wprost szokujące. W załączonej do Projektu tabeli 8 zawarte zostały dane z obszaru właściwości Sądu Apelacyjnego w Poznaniu. Należy domniemywać, że dane te zostały zebrane z wydziałów ksiąg wieczystych poszczególnych sądów rejonowych.

Jak wynika z tabeli nr 8:

- w archiwum Wydziału Ksiąg Wieczystych **Sądu Rejonowego w Złotowie** (obejmującego swą właściwością osiem gmin) przechowywanych jest 201,11 m³ akt, przy czym samo miasto Złotów liczy ok. 18.300 mieszkańców, mają w nim siedzibę dwie kancelarie notarialne.

- w archiwum Wydziału Ksiąg Wieczystych **Sądu Rejonowego w Wolsztynie** (obejmującego swą właściwością trzy gminy) przechowywanych jest 187,24 m³ akt, przy czym sam Wolsztyn liczy ok. 13.300 mieszkańców, mają w nim siedzibę trzy kancelarie notarialne.

- w archiwum Wydziału Ksiąg Wieczystych **Sądu Rejonowego we Wrześni** przechowywanych jest tylko 0,43 m³ akt, przy czym sama Września liczy ok. 29.800 mieszkańców, mają w nim siedzibę trzy kancelarie notarialne.

- w archiwum Wydziału Ksiąg Wieczystych **Sądu Rejonowego w Gnieźnie** (obejmującego swą właściwością dziewięć gmin) przechowywanych jest jedynie 1,39 m³ akt, przy czym samo Gniezno liczy ok. 69.300 mieszkańców, ma w nim siedzibę osiem kancelarii notarialnych.

- w archiwum Wydziału Ksiąg Wieczystych **Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu** przechowywanych jest 43,20 m³ akt, przy czym sam Poznań liczy ok. 538.600 mieszkańców, ma w nim siedzibę 88 kancelarii notarialnych.

Zgodnie z omawianą tabelą nr 8 w archiwach sądów objętych właściwością okręgu Sądu Okręgowego w Poznaniu przechowywanych jest 474,40 m³ akt, a w całej apelacji poznańskiej 592,02 m³.

Analiza powyższych danych prowadzi do przykładowych poniższych wniosków:

- w archiwach dwóch sądów rejonowych, a mianowicie w Złotowie oraz w Wolsztynie przechowywanych jest około 81 % wszystkich akt z właściwości Sądu Okręgowego w Poznaniu, co stanowi zarazem około 65% wszystkich akt z właściwości Sądu Apelacyjnego w Poznaniu,

- w archiwum Sądu Rejonowego w Złotowie przechowywanych jest 4,6 razy więcej aktów notarialnych niż w Sądzie Rejonowym Poznań-Stare Miasto w Poznaniu.

Powyższe dane można jeszcze zestawić z danymi statystycznymi wydziałów ksiąg wieczystych wykazywanymi w sprawozdaniu MS-S20KW (dostępnymi na stronach internetowych odpowiednich sądów).

Zgodnie z tym sprawozdaniem do Wydziału Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego we Wrześni w całym 2017 roku wpłynęło 4813 spraw z wniosków notariuszy, czyli 4.813 aktów notarialnych. Przyjmując tylko, że każdy akt ma średnio jedynie 4 kartki standardowego papieru formatu A4 (zwykle 6 do 8 stron, ale bywają akty znacznie dłuższe jak np. umowy deweloperskie) do sądu wpłynęła dokumentacja obejmująca 19.252 kartek papieru, co stanowi około 38 ryz papieru (1 ryza to 500 kartek). Jedna ryza papieru (nowa zapakowana) to około $0,00346\text{m}^3$, a zatem 38 ryz papieru daje objętość $0,13\text{m}^3$. Przekazana przez notariuszy dokumentacja obejmować będzie nie tylko akty notarialne kierowane do sądu wieczystoksięgowego, ale także akty z zakresu prawa spółek czy akty poświadczenia dziedziczenia wraz z załączanymi aktami stanu cywilnego, przy czym dokumenty te są oprawiane w tomy, a zatem doliczyć należy grubość okładek plus przekazywane inne księgi notarialne: repertoria i skorowidze alfabetyczno-numerowe. Można założyć, że przekazywana do tego sądu rocznie dokumentacja z dwóch kancelarii będzie miała objętość około $0,4\text{ m}^3$ (w tabeli nr 8 wskazano, że całość przechowywanej dokumentacji obejmuje $0,43\text{m}^3$).

Kolejny przykład: do Wydziału Ksiąg Wieczystych Sądu Rejonowego w Gnieźnie tylko w I półroczu 2018 roku wpłynęły 2883 sprawy z wniosków notariusza. Przeliczając to według wyżej podanych kryteriów otrzymujemy następujące wyniki: $2883\text{ akty notarialne} \times 4\text{ kartki} = 11.532\text{ kartek}$; $500 = 23\text{ ryz}$ papieru razy $0,00346\text{ m}^3 = \text{ok } 0,08\text{m}^3$, czyli około $1,6\text{ m}^3$ rocznie samych aktów notarialnych związanych z wnioskami wieczystoksięgowymi, które wpłynęły do sądu. Rocznie przekazywana z ośmiu kancelarii notarialnych dokumentacja będzie miała objętość wielokrotnie wyższą. (w tabeli nr 8 wskazano, że całość przechowywanej dokumentacji obejmuje $1,39\text{m}^3$ – czyli znacznie poniżej rocznego wpływu).

Tak przyjęte dane statystyczne, już na pierwszy rzut oka są obarczone poważnymi błędami. Dane te są w znakomitej większości przypadków wysoce

niedoszacowane. W oparciu o tak zebrane dane nie sposób dokonać prawidłowej oceny rozmiarów i kosztów przekazywania i archiwizowania dokumentacji notarialnej.

3. Uwagi szczegółowe

3.1 Niezgodność Projektu z przepisami Prawa przedsiębiorców

Na wstępie należy zauważyć, że zawarte w uzasadnieniu Projektu stwierdzenie: „Projekt nie będzie miał wpływu na przedsiębiorców” (uzasadnienie str. 10) jest oczywistą nieprawdą.

W świetle obowiązujących przepisów, wszyscy bez wyjątku **notariusze posiadają aktualnie status przedsiębiorców** w rozumieniu art. 7 ust. 1 pkt 1 Ustawy - Prawo przedsiębiorców z dnia 6 marca 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 646), a zarazem status mikro lub małych przedsiębiorców w rozumieniu art. 7 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy. Oznacza to, że planowane zmiany legislacyjne dotyczące notariuszy i nakładanych na nich obowiązków, **powinny być traktowane jako zmiany legislacyjne adresowane do mikroprzedsiębiorców**, co niesie z sobą określone konsekwencje w zakresie standardów legislacyjnych, jakie przepisy takie powinny spełniać.

Wśród przepisów Prawa przedsiębiorców, poza normami regulującymi prawa i obowiązki przedsiębiorców, znajdują się również przepisy dotyczące przebiegu procesu legislacyjnego w przypadku tworzenia przepisów dotyczących funkcjonowania tych przedsiębiorców. Przepisy te zostały zawarte w rozdziale 7 ww. ustawy zatytułowanym „Zasady opracowywania projektów aktów normatywnych z zakresu prawa gospodarczego oraz oceny ich funkcjonowania.”

Projektodawca jednak w uzasadnieniu komentowanego Projektu błędnie przyjmuje, że projektowane przepisy nie dotyczą przedsiębiorców, w związku z czym zarówno w treści projektu, jak i jego uzasadnieniu brak jest jakichkolwiek odniesień do norm Prawa przedsiębiorców, a co najważniejsze nie zostały dochowane standardy procesu legislacyjnego określone w rozdziale 7 Prawa przedsiębiorców. Uprzedzając z góry argument o tym, że normy projektu nie dotyczą notariuszy indywidualnie, ale samorządu notarialnego jako grupy zawodowej, należy zauważyć, że brak wskazania źródeł finansowania projektowanych zmian (w praktyce: stworzenia od podstaw archiwów przez izby notarialne), oznacza w praktyce, że jedynym źródłem finansowania izb notarialnych są składki wnoszone przez notariuszy-mikroprzedsiębiorców. Konieczność sfinansowania zaś stworzenia takich archiwów będzie skutkowałą automatycznie zwiększeniem dotychczasowych składek

na funkcjonalnie samorządu notarialnego, co należy traktować jako nałożenie dodatkowych opłat na mikroprzedsiębiorców.

Projekt jest zatem wyraźnie sprzeczny z obowiązującymi przepisami tzw. Konstytucji Biznesu tj. Ustawy z dnia 08.03.2018r. Prawo przedsiębiorców (art. 66-69), ponieważ nakłada na mikroprzedsiębiorców, jakimi są wszyscy notariusze dodatkowe obowiązki, nie wskazując źródła konieczności takich zmian oraz (co najistotniejsze) także źródła ich finansowania. Ponadto w ramach procesu przygotowywania Projektu złamano następujące zasady określone w Prawie Przedsiębiorców:

- 1) nie stwierdzono wpływu projektu aktu normatywnego na mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, mimo oczywistości takiego wpływu, z przyczyn wskazanych powyżej;
- 2) nie dążono do proporcjonalnego ograniczania obowiązków administracyjnych wobec tych przedsiębiorców albo uzasadnienia braku możliwości zastosowania takich ograniczeń, ponieważ zadania wykonywane dotychczas przez sądy powszechne Projektodawca planuje przekazać samorządowi notarialnemu bez jakiegokolwiek wskazania źródeł finansowania nowych obowiązków ustawowych tego samorządu;
- 3) nie dokonano analizy możliwości osiągnięcia celu tego aktu normatywnego za pomocą innych środków (na przykład: przekazanie archiwizacji aktów notarialnych jedynie archiwom państwowym lub skorzystanie z cyfrowych form sukcesywnej archiwizacji aktów w postaci ich elektronicznego repozytorium);
- 4) nie dokonano oceny przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych, w tym oceny wpływu na mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców oraz analizy zgodności projektowanych regulacji z przepisami ustawy – Prawa przedsiębiorców;
- 5) nie umieszczono wyników analiz wymienionych w pkt 2) i 3) w uzasadnieniu do projektu aktu normatywnego lub w ocenie skutków regulacji,
- 6) nie dokonano analizy skutków projektu pod kątem ich zgodności z Prawem przedsiębiorców;
- 7) złamano zasadę proporcjonalności i adekwatności, nakładając na mikroprzedsiębiorców w postaci notariuszy nowe obowiązki administracyjne,

- 8) nie zrealizowano postulatu wypełniania obowiązków informacyjnych w drodze elektronicznej;
- 9) naruszono wymóg proporcjonalnego ograniczania obowiązków administracyjnych mikroprzedsiębiorców oraz nie uzasadniono braku możliwości zastosowania takich ograniczeń.

3.2. Uwagi do art. 3 Projektu

Projekt w art. 3 zakłada przekazanie całości dokumentacji przez sądy wieczystoksięgowe do archiwum izby notarialnej a następnie do archiwum państwowego. W celu zobrazowania przebiegu założonego przez Projektodawcę trybu postępowania przyjmijmy założenie, że ustawa zostanie ogłoszona 31.12.2018 roku i wejdzie w życie od dnia 01.01.2021 roku.

Wówczas według art.3 Projektu:

- do **30.06.2021 roku** sądy wieczystoksięgowe prześlą całą dokumentację notarialną za lata 1991-2007 do archiwum izb notarialnych,
- do **30.06.2022 roku** rada izby notarialnej prześle do archiwum państwowego dokumentację notarialną za lata 1991-2007.

Wg projektowanego art. 90 § 7 pr. not.:

- co roku, począwszy od 2032 roku, rada izby notarialnej przekazywać będzie do właściwego archiwum państwowego dokumentację notarialną sporządzoną począwszy od 2008 roku.

Brak jakichkolwiek względów racjonalnych dla przekazywania na okres jednego tylko roku dokumentacji notarialnej za lata 1991-2007 z sądów do archiwów izb notarialnych. Powoduje ono jedynie zdublowanie kosztów inwentaryzowania i przewożenia dokumentacji notarialnej najpierw z sądu do archiwum izby notarialnej, a następnie do archiwum państwowego. Ponadto spowoduje to w praktyce brak możliwości uzyskania wypisów aktów notarialnych z lat 1991-2007 w roku 2021 i 2022, gdyż będą one ciągle w toku przekazywania z jednego miejsca przechowywania do następnego. Rozmiary dokumentacji notarialnej za lata 1991-2007 nie umożliwiają wykonania takiej operacji w ciągu kilku dni. Będzie to trwało miesiącami.

W uzasadnieniu Projektu Projektodawca nie odnosi się w żaden sposób do tej kwestii,

co zresztą nie może dziwić, gdyż brak jakiegokolwiek racjonalnego uzasadnienia dla przyjętego mechanizmu przekazywania dokumentacji.

Jedynym rozsądnym rozwiązaniem jest przekazanie przez sądy dokumentacji za lata 1991-2007 od razu do archiwum państwowego, na analogicznych zasadach jak przekazanie dokumentacji z okresu Państwowych Biur Notarialnych.

3.3. Uwagi do art. 6 Projektu

Art. 6 Projektu wprowadza rozwiązanie, zgodnie z którym w przypadku zaprzestania prowadzenia działalności kancelarii notarialnej w okresie od dnia wejścia w życie tego przepisu do dnia wejścia w życie ustawy, rada izby notarialnej wyznacza czasowo notariusza, który przejmuje na przechowanie dokumenty obejmujące dokonane czynności notarialne, o których mowa w ustawie, z których Notariusz z przyjętych aktów sporządza wypisy, odpisy i wyciągi (art. 79 pkt 7 ustawy Prawo o notariacie) oraz może sprostować protokołem niedokładności, błędy pisarskie, rachunkowe lub inne oczywiste omyłki (art. 80 § 4. ustawy Prawo o notariacie). Wyżej wymienioną dokumentację notariusz przekazuje do archiwum utworzonego przez radę właściwej izby notarialnej w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Jak wynika z treści art. 7 projektu ustawy, uregulowanie powyższe weszłoby w życie w terminie 14 dni od ogłoszenia ustawy, natomiast sama ustawa (z wyjątkiem art. 5 i 6 projektu) wchodzi w życie po upływie 24 miesięcy od dnia ogłoszenia. Oznacza to, że wymieniony

w art. 6 notariusz może być zobowiązany do przechowywania dokumentów obejmujących dokonane czynności notarialne kancelarii notarialnej, która zaprzestała działalności gospodarczej nawet przez prawie 2 lata (bez 14 dni).

Zważyć należy, że zasadniczym celem rozwiązań zawartych w ustawie Prawo o notariacie (art. 90 i in.) jest ochrona dokumentów związanych z dokonaniem czynności notarialnych, które są gromadzone przez notariusza. Uregulowania te służą przede wszystkim ochronie tych dokumentów jako dowodu dokonania i treści czynności notarialnych. W konsekwencji wzmacniają pewność i stabilność obrotu prawnego – stanowiąc jeden z elementów systemu gwarancji, na których system prawa opiera szczególne znaczenie oświadczeń złożonych w formie wiążącej się z udziałem notariusza (por. K. Osajda *Prawo o notariacie. Komentarz*. Legalis 2018).

Zgodnie z § 5 ust. 3 Uchwały Nr 12 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 29 listopada 1991 roku Regulamin wewnętrznego urzędowania kancelarii notarialnej, notariusz prowadzący kancelarię dba o odpowiednie zabezpieczenie przechowywanych w kancelarii dokumentów i pieczęci. W celu zachowania bezpieczeństwa nie powinny być wynoszone z kancelarii, nawet w celu ich oprawy. Celem tego uregulowania jest ochrona fizycznego bezpieczeństwa aktów notarialnych bez względu na zawartą w nich treść objętą tajemnicą notarialną (por. L. Borzemski, *Tajemnica notarialna i jej ochrona w postępowaniu karnym*, „Notariusz” 2010, nr 3, s. 2). Konieczność maksymalnej (szczegółnej) ochrony prawnej oryginałów aktów notarialnych jest bezdyskusyjna, gdyż są sporządzane w jednym egzemplarzu w sposób niepowtarzalny (por. A. Oleszko *Akty notarialne. Komentarz*. Lexis Nexis 2012). Oznacza to, że notariusz musi dołożyć szczególnej staranności przy przechowywaniu wyżej wymienionych dokumentów w sposób zapewniający im bezpieczeństwo i chroniący je przed zniszczeniem oraz dostępem osób nieuprawnionych. W związku z powyższym notariusz ma obowiązek stosować właściwe zabezpieczenia dokumentów, spełniając odpowiednie wymogi bezpieczeństwa w tym zakresie. Z reguły dokumenty notarialne są w kancelariach przechowywane w osobnych pomieszczeniach w ognioodpornych, metalowych szafach. Niektóre, większe kancelarie przygotowują specjalnie zabezpieczone pomieszczenia – archiwa zaopatrzone w antywłamaniowe i przeciwpożarowe okna i drzwi (por. M. Kozłowski *Zasady ewidencjonowania, przechowywania, udostępniania i przekazywania dokumentów notarialnych*. LEX/el. 2015).

Spełnienie powyższych wymogów pociąga za sobą konieczność zapewnienia odpowiednich pomieszczeń w kancelarii notarialnej, które spełniają wyżej wymienione wymogi bezpieczeństwa, a także wyposażenie ich w szafy metalowe umożliwiające przechowywanie w nich dokumentów z okresu 10 lat. Zważyć należy, że o ile obowiązek przechowywania oryginałów aktów notarialnych sporządzonych w kancelarii danego notariusza nie budzi wątpliwości, o tyle nałożenie na notariusza *ad hoc* obowiązku przechowywania oryginałów aktów notarialnych z innej kancelarii budzi szereg wątpliwości natury organizacyjnej. Przede wszystkim trzeba pamiętać, że przeciętna kancelaria w ciągu roku tworzy znaczną ilość dokumentów, która fizycznie zajmuje stosunkowo dużą powierzchnię. Potencjalny obowiązek przyjęcia na przechowanie dokumentów z innej kancelarii może napotkać na przeszkody w postaci braku odpowiedniej przestrzeni w danej kancelarii. Problem taki można by

było rozwiązać jedynie poprzez zwiększenie powierzchni poszczególnych kancelarii, co oczywiście „ad hoc” nie jest możliwe. Trudno bowiem nakłaniać notariuszy do zmiany lokalu tylko dlatego, że zostali lub mogą, w przyszłości, zostać zobowiązani przez Radę Izby Notarialnej, do przechowywania dokumentów z innej kancelarii. Ponadto obowiązek ten jest w zasadzie potencjalny i czasowy, gdyż nie każdy notariusz będzie dotknięty tym obowiązkiem (tylko ten, który zostanie wyznaczony, w razie potrzeby przez właściwą radę izby notarialnej), a także obowiązek ten będzie trwał jedynie przez pewien czas. Wobec powyższego należy postawić pytanie – czy planując nową siedzibę kancelarii notarialnej każdy notariusz powinien zapewnić odpowiednio dużą jej powierzchnię na wypadek, gdyby okazało się, że nałożono na niego obowiązek z art. 6 Projektu? Czy notariusze, którzy prowadzą już działalność w kancelariach o określonej powierzchni będą zmuszeni do zmiany lokalu z uwagi na niewystarczającą ilość pomieszczeń do przechowywania dodatkowej (znaczej) ilości dokumentów? Pytanie to ma znaczący wymiar ekonomiczny, gdyż wynajem/kupno większego lokalu wiąże się z większymi kosztami prowadzenia działalności. Z tych przyczyn stwierdzić należy, że największym mankamentem takiego rozwiązania jest przeniesienie nie tylko odpowiedzialności za przechowywanie, ale i kosztów przechowywania cudzych dokumentów na notariusza, który jako osoba prowadząca działalność gospodarczą utrzymuje się z pracy własnej kancelarii.

W związku z regulacją art. 95 Ustawy Prawo o notariacie (oryginały aktów notarialnych nie mogą być wydawane poza miejsce ich przechowywania), art. 95m Ustawy Prawo o notariacie (oryginały aktów poświadczenia dziedziczenia nie mogą być wydawane poza miejsce ich przechowywania), wyraźnie należy podkreślić, że notariusz nie może zlecić osobom trzecim przechowywania dokumentów związanych z funkcjonowaniem kancelarii (por. A. Szereda *Czynności notarialne. Komentarz do art. 79–112 Prawa o notariacie*. Warszawa 2018).

Przyjęcie rozwiązania określonego w art. 6 Projektu rodzi pytania o odpowiedzialność notariusza, który przyjmując na przechowanie dokumenty notarialne nie zabezpieczył ich należycie przed zniszczeniem bądź dostępem osób postronnych. Czy w takim przypadku będzie ponosił tylko odpowiedzialność cywilną, czy też dyscyplinarną bądź karną? Jak się wydaje, odpowiedzialność notariusza w takim przypadku będzie taka sama jak w przypadku zniszczenia bądź udostępnienia osobom postronnym dokumentów sporządzonych w jego kancelarii.

Jako, że notariusz wykonując zawód zaufania publicznego powinien brać udział w realizacji zadań swojego samorządu (por. A. Oleszko *Ustrój i zadania samorządu notarialnego*. Warszawa 2016, s. 82), przyjąć należy, że notariusz nie może w takim przypadku odmówić przyjęcia dokumentów powołując się na niemożność zapewnienia im odpowiednich zabezpieczeń przed zniszczeniem bądź dostępem osób postronnych (por. także uzasadnienie wyroku SN z 20.01.2011, II ZS 19/10, LEX nr 784947). Poprzez odmowę naraża się zatem na odpowiedzialność dyscyplinarną, przy czym zważyć należy, że niemożność zapewnienia odpowiednich warunków do przechowania dokumentów może doprowadzić do powstania odpowiedzialności karnej notariusza z art. 276 Kodeksu karnego w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia dokumentów. Przestępstwo to, jak przyjmuje się w doktrynie, może być popełnione także z zamiarem ewentualnym (por. A. Herzog [w:] *Kodeks karny. Komentarz*. red. R.A. Stefański. Legalis 2018). W takim przypadku nietrudno będzie udowodnić, że przechowując akta w nieodpowiedni sposób notariusz godził się na to, że np. w przypadku pożaru kancelarii spłoną. Podany przykład pokazuje, że odpowiedzialność notariusza w takim przypadku, kiedy spełnienie takiego zobowiązania jest niemożliwe z przyczyn lokalowych, idzie za daleko i obowiązek taki nie powinien być nakładany na notariusza.

Ponadto zwrócić należy uwagę, że tego typu rozwiązania są ograniczeniem w prowadzeniu działalności gospodarczej, które – zgodnie z art. 22 Konstytucji – mogą być wprowadzone tylko ze względu na ważny interes publiczny. Biorąc pod uwagę możliwość wprowadzenia innych rozwiązań, o których mowa w niniejszej opinii, trudno przyjąć, aby proponowane przez Projektodawcę rozwiązanie spełniało wymogi konstytucyjne. Przypomnieć trzeba, że w orzeczeniu z 13 października 2010 r., Kp 1/09 Trybunał Konstytucyjny (orzekając w pełnym składzie) stwierdził, iż ustawodawca może odwoływać się, z powołaniem się na „ważny interes publiczny”, do wartości niemieszczących się w przesłankach materialnych, określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji, zaś przesłanki materialne wychodzące poza art. 31 ust. 3 również powinny znajdować swoje zakotwiczenie (legitymację) konstytucyjne. Przesłanki takie, chociaż wprost niewymienione w przepisach konstytucji, a określone przez ustawodawcę, muszą znaleźć uzasadnienie na gruncie wartości lub norm Konstytucji. Ustawodawca musi uzasadnić przy tym, dlaczego na gruncie danej ustawy ograniczającej wolność działalności gospodarczej, materialne przesłanki, wychodzące poza treści art. 31 ust. 3 Konstytucji, stanowią „ważny

interes publiczny". W ocenie Zarządu obowiązek nałożony na notariusza na podstawie art. 6 Projektu łamie zasadę proporcjonalności określoną w art. 31 ust. 3 Konstytucji i obarcza mikroprzedsiębiorcę, jakim jest notariusz, kosztami zamknięcia działalności innego mikroprzedsiębiorcy.

4. Proponowane rozwiązanie

Kompleksowym rozwiązaniem, pozwalającym rozwiązać wszystkie wskazane mankamenty Projektu, byłoby wprowadzenie mechanizmu archiwizacji aktów notarialnych opartego na następujących zasadach:

- 1) ewolucyjności zmian (w miejsce proponowanego procesu o charakterze rewolucyjnym),
- 2) digitalizacji wypisów aktów notarialnych,
- 3) braku właściwości miejscowej podmiotów wydających wypisy aktów notarialnych (elektroniczne wypisy aktów notarialnych umieszczonych w Centralnym Repozytorium Wypisów Aktów notarialnych wydawane przez dowolnego notariusza),
- 4) transparentności finansowania (w miejsce niewskazania źródeł finansowania przedsięwzięcia),
- 5) kooperacyjności (stała współpraca sądów, samorządu notarialnego oraz archiwów państwowych prowadząca do maksymalnego ułatwienia dostępu dla obywateli do wypisów aktów notarialnych w Polsce).

Proponowane rozwiązanie polegałoby na tym, że wypis każdego aktu notarialnego (a także aktu poświadczenia dziedziczenia, aktu powołania albo odwołania zarządcy sukcesyjnego) byłby niezwłocznie umieszczany przez notariusza, który go sporządził w Centralnym Repozytorium Wypisów Aktów Notarialnych. Akty notarialne w swojej postaci papierowej po 10-letnim okresie przechowywania w kancelariach notarialnych gromadzone byłyby natomiast w archiwach państwowych, bez możliwości wydawania ich odpisów, wypisów czy też prostowania ewentualnych omyłek w ich treści przez archiwa. Zadania te pełniłby notariusze, mający dostęp do centralnej bazy repozytorium. Zachowany pozostałby natomiast dostęp do przechowywanych w archiwach państwowych papierowych oryginałów aktów notarialnych na przykład na potrzeby postępowania sądowego (badania z zakresu pisma ręcznego i podpisów itp.).

Przechowywana dotychczas dokumentacja notarialna za lata 1991-2007 powinna być cyklicznie przekazywana do archiwów państwowych, w cyklach

umożliwiających archiwom państwowym jej przyjmowanie. Można także rozważyć możliwość migracji do wersji elektronicznej papierowych oryginałów aktów notarialnych z lat 2008 -2018.

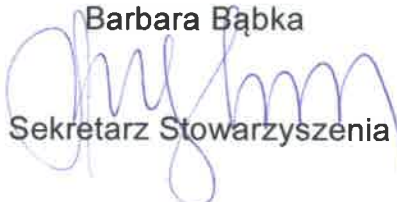
Wśród możliwych źródeł sfinansowania Centralnego Repozytorium Wypisów Aktów Notarialnych można by rozważyć system mikrowpłat, analogiczny do funkcjonujących obecnie opłat związanych z Rejestrem Spadkowym.

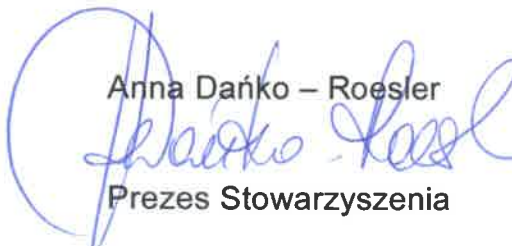
Zarząd SNRP podtrzymując swe stanowisko zawarte w uchwale Nr 24/III/2108 z dnia 01.03.2018 roku i nadal deklaruje pełną gotowość do udziału w dalszych pracach nad zmianami przepisów w powyższym zakresie, które pozwoliłyby na zbudowanie nowoczesnego modelu archiwizacji dokumentacji notarialnej i przygotowanie do jego wdrożenia. Modelu, który zapewniłby obywatelom ułatwiony dostęp do dokumentacji notarialnej przy minimalizacji kosztów jego wprowadzenia.

§ 2.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

W imieniu Zarządu

Barbara Bąbka

Sekretarz Stowarzyszenia

Anna Dańko – Roesler

Prezes Stowarzyszenia

